

KRITERIER FOR EVALUERING AV UNIVERSITETERS OG HØGSKOLERS KVALITETSSIKRINGSSYSTEM FOR UTDANNINGSVIRKSOMHETEN

Vedtatt av NOKUTs styre 5. mai 2003, sist revidert 25.01.06.

Innledning

Lov om universiteter og høyskoler pålegger institusjoner som gir høgre utdanning å ha "et tilfredsstillende internt system for kvalitetssikring" (§ 1-6). Med hjemmel i loven har Utdannings- og forskningsdepartementet i forskrift fastsatt noen krav til systemene, samtidig som NOKUT er gitt fullmakt til å fastsette de kriterier som systemene skal evalueres etter.

Som deltaker i Bologna-prosessen har Norge også forpliktet seg til å følge de standarder og retningslinjer som er vedtatt for det europeiske området for høgre utdanning. Gjeldende europeiske standard for intern kvalitetssikring av utdanningen er dermed forpliktende for norske institusjoner.

Departementets forskrift, den europeiske standarden og NOKUTs kriterier utgjør til sammen evalueringsgrunnlaget for institusjonenes kvalitetssikringssystemer for utdanningsvirksomheten.

Formål

Ansvaret for tilfredsstillende kvalitet i studietilbudene ligger hos institusjonen som tilbyr dem. Kvalitetssikringssystemet er institusjonens redskap for å oppnå nødvendig kunnskap til å ivareta dette ansvaret. Systemet må kunne dokumentere sikring av de enkelte utdanningstilbud som institusjonen gir, avdekke tilfeller av kvalitetssvikt og synliggjøre god og dårlig kvalitet for øvrig. Det skal gi institusjonen et grunnlag for egenvurdering og endring.

Arbeidet med og rundt kvalitetssikringssystemet bør bidra til at det utvikles en sterk kvalitetskultur i institusjonen. Systemet skal skape klarhet rundt interne oppgaver og ansvarsforhold i et helhetlig opplegg, der alle medvirkende – tilsatte og studenter - er delaktige i det felles arbeidet for høg kvalitet.

Kvalitet og kvalitetssikringssystem

Det gis ingen enkel og entydig definisjon på begrepet studiekvalitet. Tre forhold står likevel sentralt: Kvalitet slik den framtrer for studentene, slik den tilfredsstillende anerkjente faglige mål, og slik den gir utdanningene samfunnsmessig relevans i vid forstand. Den formelle referansen for kvalitet i høgre utdanning er gjeldende standarder og kriterier for akkreditering av institusjoner og studieprogram.

NOKUTs evalueringskriterier forholder seg ikke direkte til kvaliteten i utdanningene, men gjelder selve kvalitetssikringssystemet og institusjonenes kvalitetsarbeid. De har derfor fokus på sentrale kjennetegn ved et tilfredsstillende system, uten å angi konkrete opplegg og metoder. Det legges vekt på at systemet er helhetlig og ledelsesforankret, at det framskaffer nødvendig informasjon, at informasjonen analyseres og videreformidles til aktuelle ansvars- og ledelsesnivåer, og at det er rutiner for hvordan kunnskap skal omsettes til handling med

sikte på forbedring og utvikling. I likhet med institusjonens øvrige styringsredskaper, må også kvalitetssikringssystemet evalueres internt og utvikles i samsvar med behovene.

Et godt kvalitetssikringssystem er både et styringsinstrument for institusjonen og et praktisk redskap for jevnlig forbedringer i den løpende virksomheten. Systemet bør derfor bygge på rutiner som er nært knyttet til selve læringsprosessene og læringsmiljøet, og som motiverer og drar de ansatte og studentene med i arbeidet. Kvalitetsarbeidet bør ikke reduseres til kun rutiner for ettersyn og kontroll.

System og dokumentasjon

Systemet er institusjonens eiendom og det er institusjonen selv som ut fra egen størrelse og faglig profil bestemmer hvordan det skal utformes. Det samme gjelder for den dokumentasjonen som systemet frambringer. Institusjonen avgjør selv hvilke data og annen informasjon den behøver for å kunne identifisere variasjoner i kvaliteten og velge relevante kvalitetsforbedrende tiltak. Det forventes likevel at kvalitetssikring av de enkelte studietilbud er dokumentert. Det er ikke hensikten at institusjonen skal rapportere registrerte kvalitetsindikasjoner eller vurderinger til NOKUT, men denne dokumentasjonen må være tilgjengelig i forbindelse med ekstern evaluering.

Kravene i departementets forskrift

Fastsatt i forskrift fra Utdannings- og forskningsdepartementet av 8. september 2005 (§ 2-1), med hjemmel i lov om universiteter og høyskoler av 1. april 2005 (§ 1-6).

1. Universiteter og høyskoler skal ha et system for sitt kvalitetssikringsarbeid som sikrer kontinuerlige forbedringer, gir tilfredsstillende dokumentasjon av arbeidet og avdekker sviktende kvalitet.
2. Kvalitetssikringssystemet skal omfatte alle prosesser som har betydning for studiekvaliteten, fra informasjon overfor mulige søkere til avslutning av studiet. Rutiner for studentevaluering av undervisningen, selvevaluering og institusjonens oppfølging av evalueringer, dokumentasjon av institusjonens arbeid med læringsmiljøet, samt rutiner for kvalitetssikring av nye studietilbud, skal inngå.

Europeisk standard for institusjonenes interne kvalitetssikring

*Tiltrådt av utdanningsministrene i Bologna-prosessen 20. mai 2005 (Bergen-kommunikeet). Den originale teksten, som også inneholder veiledende retningslinjer, finnes i **Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area**, utgitt av European Association for Quality Assurance in Higher Education, Helsinki 2005.*

1. *Plan og prosedyrer i kvalitetssikringsarbeidet.*
Institusjonene bør ha en plan med tilknyttede prosedyrer for å sikre kvalitet og nivå i sine studieprogram og grader. De bør også eksplisitt forplikte seg til å utvikle en kvalitetskultur som anerkjenner betydningen av kvalitet og kvalitetssikring i arbeidet. For å oppnå dette, bør institusjonene utvikle og implementere en strategi for kontinuerlig kvalitetsutvikling.
Strategi, plan og prosedyrer for kvalitetssikring bør ha formell status og være offentlig tilgjengelig. De bør også omfatte studenters og andre interessenters medvirkning.
2. *Godkjenning, kontroll og periodisk gjennomgang av programmer og grader.*
Institusjonene bør ha formelle mekanismer for intern godkjenning, overvåking og

periodisk evaluering av studieprogram og grader.

3. *Vurdering av studenter.*
Studenter bør vurderes etter regler, kriterier og rutiner som anvendes konsekvent og er offentlig kjent.
4. *Vurdering av undervisningspersonalet.*
Institusjonene bør ha rutiner for å sikre at lærere som underviser studenter er kvalifiserte og kompetente for oppgaven. Sikringsrutinene gjøres kjent for dem som foretar eksterne evalueringer og de bør kommenteres i rapporter.
5. *Ressurser og støtte til studentenes læring.*
Institusjonene bør sikre at tilfredsstillende ressurser er tilgjengelige til støtte for studentenes læringsprosess, og at disse er tilpasset de enkelte studieprogram.
6. *Informasjonssystemer*
Institusjonene bør sikre at det foretas innsamling, analyse og bruk av informasjon/data som er relevant for god styring av studieprogrammene.
7. *Offentlig informasjon*
Institusjonene bør jevnlig publisere oppdatert og objektiv informasjon, både kvantitativ og kvalitativ, om studieprogrammene.

NOKUTs kriterier for evaluering av kvalitetssikringssystem

Fastsatt av Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen 5. mai 2003 med hjemmel i Utdannings- og forskningsdepartementets forskrift om akkreditering, evaluering og godkjenning etter lov om universiteter og høyskoler.

Kvalitetssikringssystemet skal omfatte hele institusjonen og gjelder de delene av virksomheten som er relatert til studiekvalitet og det totale læringsmiljøet, for alle studietilbud som institusjonen har ansvaret for, internt og eksternt. Ved evaluering av kvalitetssikringssystemet vil det bli lagt vekt på at systemet omfatter:

1. klargjøring av hvordan arbeidet med studiekvalitet inngår som en del av institusjonens strategiske arbeid
2. institusjonens definerte mål for kvalitetsarbeidet
3. forankring av kvalitetsarbeidet i ledelsen på alle nivå i organisasjonen
4. organisering av kvalitetsarbeidet i rutiner og tiltak som sikrer bred medvirkning, med definerte ansvarsforhold og myndighetsfordeling for de ulike ledd i arbeidet
5. innhenting og behandling av data og informasjon fra evalueringer som er nødvendig for å gi tilfredsstillende vurderinger av kvaliteten i alle studieenheter, og akkumulert på overordnede nivå i institusjonen
6. analyse av informasjonen og vurdering av måloppnåelse i kvalitetsarbeidet
7. bruk av resultatene fra kvalitetsarbeidet som grunnlag for beslutninger og tiltak, med sikte på å sikre og videreutvikle studiekvaliteten

8. klargjøring av hvordan kvalitetsarbeidet bidrar til ressursstyring og prioriteringer ved institusjonen (menneskelig ressurser, infrastruktur, service)
9. studentenes aktive medvirkning i kvalitetsarbeidet og fokus på det totale læringsmiljøet
10. en årlig rapport om kvalitetsarbeidet til institusjonens styre, som gir en helhetlig og overordnet vurdering av studiekvaliteten ved institusjonen og oversikt over opplegg og tiltak i kvalitetsarbeidet